

11.05.23 – 7-Б

Історія України

вч. Рзаєва Н.О.

Тема: Суспільне і церковне життя на теренах України в XIV – XV століттях. Господарський розвиток.

Мета: охарактеризувати становище основних верств українського суспільства в XIV–XV ст.; порівнювати становище різних верств, визначати особливості господарського розвитку, розтлумачити поняття «князь», «пан», «зем'яни», «магнат», «дворища», «дими», «фільварок», «кріпацтво», «магдебурзьке право», «цех»; розвивати предметні компетентності, уміння укладати і читати матеріал ментальні карти, уміння працювати в групах, робити висновки, виступати перед аудиторією, висловлювати власні думки; сприяти вихованню поваги до історії рідної землі.

Актуалізація опорних знань

Пригадайте, які суспільні верстви мали привілейоване становище у Русі-Україні.

Розгляньте схему. Які назви ви зустрічаєте вперше?

Вивчення нового матеріалу

Шляхта — привілейований панівний стан у Польщі, Угорщині, Литві, на українських та білоруських землях, що у XIV-XVIII ст. входили до складу

Польського королівства та Великого князівства Литовського. Належність до шляхетського стану забезпечувала людині широкі права і привілеї, що відділяли її від інших верств суспільства.

Найбільших землевласників називали **магнатами**. Це були князі й пани, проти яких боролася рядова шляхта. Урешті-решт протистояння завершилося зрівнянням прав магнатів і шляхти у Другому Литовському статуті.

Патриціат — найзаможніші містяни. До них належали найвпливовіші купці, найуспішніші майстри-ремісники. Згодом належність до цього прошарку визначали ще й давність роду та наділення владою. Бюргерами зазвичай називають середній прошарок — цехових майстрів і торговців середнього достатку. Найбіднішими були дрібні ремісники, неуспішні торговці та інші мешканці міст.

Найменше прав мали селяни. Так, слугами називали особисто вільних землеробів, які працювали на землевласника й отримували за це земельні наділи. Також їх звільняли від повинностей. Данниками були особисто вільні та економічно незалежні селяни-общинники. Вони сплачували державі данину (чинш) натурою або грошми. Тяглові селяни не мали власної землі, а жили з тих наділів, які отримували від держави або землевласника. За користування землею вони відпрацьовували повинність зі своїм тяглом, тобто робочою худобою. З-поміж тяглових селян були як особисто вільні, так і прикріплені до своїх наділів.

В другій половині XIV – XV ст. основою суспільних відносин були стани.

Стани – великі соціально – правові групи людей, які відрізняються становищем у суспільстві, спадковими правами та обов'язками.

Правове становище селян, сіл руського устрою

Селяни сплачували податок за коритування землею, яка ділилася ланами по 16,8 – 21,4 га, між солянськими дворищами - 5-10 хат (димів). **Подимне** платили з кожного будику, а також **військовий податок**.

За правовим становищем селян поділяли на : **похожих (вільних)** та **непохожих(залежних від феодала)**

Повинності селян

десятина

Державні
повинності

оброк

панщина

Значна частина селян виготовляла одяг власноруч. Тканини фарбували природними барвниками. Так, жовтий колір отримували з березової чи вільхової кори або з лушпиння цибулі; зелений – із трави дроку; червоний – із трави материнки тощо. Закріплювали кольори природними кислотами та сіллю – капустяним й огірковим розсолом, сироваткою.

Закріплення знань. Рефлексія.

. Як змінюється становище різних верств населення українських земель наприкінці XIV — у XV ст.?

Перегляньте відео: <https://youtu.be/nrquUC2zVfk>

Домашнє завдання: прочитайте пар. 20.

Занотуйте схему «Становий поділ суспільства».

Повторити тему «Кочові народи степів України».

Завдання надсилайте на освітню платформу Human, вайбер 097-880-70-81, або на ел. адресу nataliarzaeva5@gmail.com